MUNI LAW

Právnická fakulta

Posudek oponenta diplomové práce

Student: Lukáš Chalupa

Studijní program a obor: Právo a právní věda / Právo

Název práce: Záměrná a standardní ochrana osobních údajů

Vedoucí práce: JUDr. MgA. Jakub Míšek, Ph.D.

Oponent práce: JUDr. Ing. František Kasl, Ph.D.

Rok odevzdání: 2022

Náročnost tématu práce:
Téma závěrečné práce "záměrná a standardní ochrana osobních údajů", tak jak bylo pojato autorem, nelze označit za příliš náročné, jelikož je rozsáhle zpracováno nejen komentářovou literaturou, ale též v odborném diskurzu, nadto je celostně vyloženo skrze pokyny Evropského sboru pro ochranu osobních údajů č. 4/2019. Autor se nad rámec těchto zdrojů do tématu příliš hlouběji neodvažuje a tudíž je práce především shrnutím takto již kompaktně dostupných informací a poznatků. Originálním či inovativním elementem práce je pojednání o bankovní identitě, kterou sice autor slibuje hodnotit prizmatem záměrné a standardní ochrany osobních údajů, nečiní tak ovšem příliš zdárně. Práce je nadto psána s cílením na značně laického čtenáře, což v případě závěrečné práce, která má přesvědčit o míře odborné orientace a schopnosti akademického psaní autora není zcela adekvátní a výsledný přínos práce pro čtenáře se základním právním povědomím o řešené oblasti je tudíž značně omezený.

Splnění cílů práce:
Autor si pro práci vytyčil dva cíle, jeden pro obecnou a jeden pro zvláštní část. Cílem pro obecnou část je "zodpovězení otázky, zda čl. 25 nařízení GDPR působí na autora dostatečně srozumitelně a má tak předpoklady umožnit správcům skutečně naplnit principy záměrné a standardní ochrany osobních údajů". Tento cíl vnímám za nevhodně formulovaný, jelikož směřuje k hodnocení, které je do značné míry subjektivní a nesnadno validně argumentovatelné. Tomu do značné míry odpovídá i způsob, jakým se s ním autor v příslušné části práce vypořádal. Pro zvláštní část byl určen cíl "stanovit, zda a jak bankovní identita splňuje kritéria záměrné a standardní ochrany osobních údajů". Zde již je formulace cíle vhodnější, jak bude však přiblíženo v následující části posudku, neshledávám způsob, jakým autor tento cíl naplnit za příliš kvalitní. V základní rovině lze však konstatovat, že práce je přiměřeně strukturována a zaměřena k tomu, aby takto formulované cíle dosáhla a plní je způsobem, který odráží míru orientace autora v řešené problematice.

Teoretická a obsahová část práce:
Práce je členěna do šesti kapitol včetně úvodu a závěru, přičemž na první pohled se struktura jeví jako vhodně zvolený přechod od obecného ke konkrétnímu. Při bližším seznámením se s obsahem jednotlivých kapitol jsem však nabyl dojmu, že zvolená struktura není příliš vhodná. Práce obsahuje řadu částí, které bylo možné při odborném pojednání o zvoleném tématu ve větší míře opomenout (srov. podkap. 2.1-2.3), či naopak pojmout s výrazně větším důrazem na vazbu k řešené dílčí problematice (srov. podkap. 3.3 a 4.3). Rozhodnutí strukturovat kapitoly 3 (o záměrné ochraně) a 4 (o standardní ochraně) zrcadlově a pojednávat o každém požadavku zvlášť v principu nemusí být nevhodné. Pokud však výsledkem je, že autor na řadě míst kapitoly 4 (s. 63-76) pouze odkazuje na text kapitoly 3 (srov. s. 63, 69, 70, 72, 74), jsem toho názoru, že mělo být přistoupeno k jiné struktuře (např. povýšení podkapitol na úroveň kapitol a pojednání v každé z nich plynule nejprve o záměrné a následně o standardní ochraně).
Odborná část práce začíná kapitolou 2 Právní úprava před přijetím nařízení GDPR. Zde je poměrně podrobně pojednáno o historických základech právní úpravy ochrany osobních údajů (s. 17-32), přičemž je již v úvodu práce konstatováno (s. 14), že úprava záměrné a standardní ochrany přišla až s nařízením GDPR. Pro téma relevantní informace obsažené v kapitole 2 by tak byl dostačující poskytnout skrze výrazně kratší text, který je ostatně obsažen v úvodu kapitol 3 a 4. Autor zde tak sice obšírně pojednává o Úmluvě č. 108 či o zákonu č. 101/2000 Sb., pro zvolené téma se však jedná pro čtenáře o zcela pominutelný text. V části o směrnici 95/46/EU je na s. 24 na základě citace komentářové literatury (Uřičař, Rámiš a kol.) sice zmíněno, že tato směrnice již obsahovala dílčí části požadavků záměrné a standardní ochrany, autor však s tímto tvrzením

dále nepracuje, z citace nadto není zřejmé, jak je to konkrétně myšleno (vzhledem k překryvu elementů těchto požadavků se základními zásadami zpracování osobních údajů a požadavky na zabezpečení osobních údajů se bez dalšího může daný názor jevit jako zpětná projekce následné právní úpravy (čl. 25 GDPR), spíše než základ čl. 25 již ve směrnici 95/46/EU).
Obecný základ k tématu tudíž čtenář nenalézá v kap. 2, ale až na prvních stránkách kap. 3, kde jsou představeny důvody a motivace k začlenění ustanovení čl. 25 do textu GDPR, resp. v podkap. 3.1, kde autor poskytuje skutečně relevantní historický kontext (s. 34-38). Je ovšem škoda, že svůj dosti podrobný popis autor ukončí "před koncem příběhu", tedy u návrhů změn textu budoucího GDPR ze strany Evropského parlamentu. Kap. 2 by dle mého názoru měla být zcela nahrazena tímto textem doplněným o zbytek procesu přijímání GDPR a související návrhy a debaty nad textem současného ustanovení článku 25 (chybí zde stanovisko Rady, diskuze v rámci trialogu, návrh textu představený Evropským inspektorem ochrany osobních údajů, výstupy z veřejných konzultací a odborného diskursu nad připravovaným nařízením, který byl notně bohatý, autor jej však v práci zcela pomíjí). Tyto nedostatky se pak zcela zjevně odrážejí i v přístupu autora k řešení prvního cíle práce (s. 39), kdy na základě délky souvětí čl. 25 odst. 1 dovozuje omezenou srozumitelnost ustanovení (resp. přitakává v tomto směru komentářové literatuře Uřičař, Rámiš a kol.). Následuje text "Nabízí se zde tedy otázka, proč evropský zákonodárce nevolil při formulování tohoto ustanovení, speciálně prvního odstavce, kratší a jednodušší věty, kterým by bylo snadnější porozumět a lépe by přitom vystihovaly podstatu a význam předmětného ustanovení." Na mohu pouze konstatovat, že ano, ta otázka se skutečně nabízí, proto je s podivem, že autor práce, která je na její řešení zacílena, neprojevil žádnou snahu na ni hledat odpověď (mmj. v pominutých zdrojích o vzniku ustanovení zmíněných výše).
Následující analýza požadavku záměrné ochrany osobních údajů na s. 40-49 je validní, autor zde však zásadně reprodukuje obsah tří zdrojů (pokynů Sboru 4/2019, komentáře Uřičař, Rámiš a kol. a komentáře Donát, Lichnovský a kol.). Autor tudíž prokazuje především schopnost pracovat s česky psanou výkladovou literaturou. Absentuje ovšem reflexe zahraniční komentářové literatury, odborných článků či jiných doplňujících materiálů, které by tuto reprodukci obohatili. Podkap. 3.2 je obsahově dosti nesystematicky zařazena, vzhledem k obsahu by bylo vhodnější jí předřadit analýze obsažené na předchozích stranách. To by ostatně bylo vhodnější i u části podkap. 3.3, která klade požadavek záměrné ochrany vedle základních zásad obsažených v článku 5 GDPR (srov. s. 56-59). Za nevhodnou vnímám formulaci na s. 53 "Jak vyplývá z této diplomové práce, správce údajů má při provádění záměrné a standardní ochrany osobních údajů naprosto zásadní postavení, nota bene pak pro správné, účinné provádění záměrné a standardní ochrany osobních údajů." Jsem přesvědčen, že to vyplývá z jiného podkladu, nikoliv z předkládané závěrečné práce.
Kapitola 4 je v zásadě zpracována ve srovnatelné kvalitě, jako kapitola 3, analýza je opět založena na poměrně omezeném okruhu tuzemských zdrojů, zbývající v předchozí kapitole nezmíněné základní zásady jsou opět představeny poměrně nesystematicky jako podkapitola 4.3.
Kapitola 5 je věnována bankovní identitě, přičemž autor míní "nejprve komplexně představit bankovní identitu jako takovou a poté aplikovat princip záměrné a standardní ochrany osobních údajů na tuto novou službu" (s. 77). Představení je poměrně matoucí, autorův text ze začátku působí jako by nebyl založen na žádných rešeršovaných zdrojích a nezohledňoval právní úpravu, na které je diskutované rozšířené užití bankovní identity založeno (srov. s. 77-83). Právní základ je však následně zmíněn (s. 84) a autor zde zmiňuje i odborný zdroj, který se mu podrobně věnoval (Korbel, Kovář. Právní úprava tzv. bankovní identity), z textu celé kapitoly však nabývám dojem, že se s tímto zdrojem autor příliš podrobně neseznámil, jinak by jej mohl reflektovat mnohem šířeji a vyhnout se některým svým polemikám a nepřesným tezím. Tato část kapitoly tedy poskytuje představení bankovní identity, ale pouze základní a spíše laicky popularizační nežli odborné a komplexní. Podkapitola 5.4 pak má poskytnout aplikaci principů záměrné a standardní ochrany osobních údajů na bankovní identitu. Tato část kapitoly na mě působí notně rozporuplně. Na jedné straně zde jsou informace indikující hlubší vhled do problematiky (srov. s. 86 a informace o bezpečnostním protokolu služby). Dále zde jsou informace indikující provedenou rešerši zdrojů pojednávajících o bezpečnostních výzvách bankovní identity (srov. s. 88-89). Pak je zde ovšem autorova polemika na s. 90-92, která ovšem více než na orientaci v problematice ochrany osobních údajů poukazuje na autorovo nedostatečné proniknutí do konceptu bankovní identity. Zde a následně též v závěru (s. 95) proklamované nedostatky služby bankovní identity z hlediska GDPR prokazují, že autor do svých hodnocení nezahrnul přinejmenším dva významné aspekty. Prvním je obsah smluvních ujednání, která každý uživatel disponující bankovní identitou uzavřel s příslušnou bankou při uzavření smlouvy o službě poskytující mu přístup k internetovému bankovnictví (což byl a zůstává primární účel vzniku a užití bankovní identity). S tím pak souvisejí nejen poskytnuté souhlasy se zpracováním, poskytované informace o zpracování, ale i obsah relevantních všeobecných obchodních podmínek, které jsou součástí této smluvní dokumentace. Druhým je pak účel novelizace č. 49/2020 Sb. a podstata tím založené služby ověření identity skrze bankovní identitu z hlediska zpracování osobních údajů. Je zde nadto na místě odlišovat

mezi ověřením identity při přístupu ke službám státu a službou komerční v podobě BankID. Řádnou reflexi těchto aspektů pak závěry autora práce z konce kapitoly 5 neustojí.
S výhradou k závěru kapitoly 5 je však obsah práce celkově veskrze dobrý, byť omezený převážně na reprodukci informací vycházejích z nepříliš širokého okruhu převážně tuzemských zdrojů.

Formální úroveň práce:
Po formální stránce je práce zpracována kvalitně, se zdroji je nakládáno v souladu s požadavky kladenými na závěrečné práce, text je prostý jazykových nedostatků a přes své vyznění orientované spíše na laického čtenáře poměrně čtivý. Z hlediska bibliografie je však poněkud zavádějící představení komentáře od Uřičáře a Rámiše po kapitolách jako zdroje 10.-14., když se jedná o jednu (byť v práci hojně citovanou) monografii.

Návrh klasifikace diplomové práce:
S ohledem na výše uvedené doporučuji práci hodnotit stupněm C, dobře.

Doporučení pro rozpravu:
Pro rozpravu navrhuji, aby autor práce rozvedl či upravil své závěry o aplikaci požadavků záměrné a standardní ochrany osobních údajů na bankovní identitu s přihlédnutím k pominutým aspektům nastíněným výše (tzn. smluvní dokumentace o založení přístupu k internetovému bankovnictví, povaha zpracování při ověření identity skrze bankovní identitu na základě č. 49/2020 Sb. ve srovnání s ověřením identity při přístupu do internetového bankovnictví, zákonný podklad užití ověření identity skrze bankovní identitu při přístupu ke službám státu).

V Brně 18. 5. 2022

.....
JUDr. Ing. František Kasl, Ph.D.
oponent diplomové práce